

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
nuorisovaltuusto@pirha.fi
pirha.fi

Lausunto
9.11.2023

Pirkanmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuuston lausunto hyvinvointialueen alueellisesta ehkäisevän päihdetyön suunnitelmasta

Johdanto

Pirkanmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuusto on kokouksessaan 9.11.2023 käsitellyt hyvinvointialueen alueellista hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa vuosille 2023–2026 sekä muita siihen liittyviä asiakirjoja. Keskitymme tässä lausunnossa hyvinvointialueen alueelliseen ehkäisevän päihdetyön suunnitelmaan ja lausumme siitä seuraavaa:

Yleistä

Suunnitelmassa tunnistetaan sosiaalisen median sekä päihteidenkäytön yhteys mielenterveysongelmiin, mutta kokonaisvaltaisempaa tarkastelua ehkäisevän päihdetyön roolista muissa suunnitelmissa olisi kaivannut lisätietoa.

Suunnitelma on kohtuullisen pituinen ja se sisältää monipuolisesti eri toimenpiteitä, joita hyvinvointialue toimeenpanee suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi on tarpeellista päivittää suunnitelmaa jatkossa aina uusien kouluterveyskyselyiden tulosten tultua julki, jotta erityisesti tavoitteiden toteutumisen seuranta mahdollistuu ja korjausliikkeitä mm. toimenpiteiden osalta voidaan tehdä.

Kouluterveyskyselyn tuloksista

Raittiiden nuorten määrä on kasvussa

Vuoden 2023 kouluterveyskyselyn tulokset julkaistiin syksyllä 2023. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on nostanut esiin Pirkanmaan osalta erityisesti viiden eri indikaattorin tulokset. Tuloksista on nähtävissä, että raittiiden 8.- ja 9.-luokkalaisten määrä on noussut (63,8 % -> 68,1 %). Tämä tukee ehkäisevän päihdehuollon suunnitelman tavoitteiden toteutumista, mutta yleisenä trendinä on nähtävissä se, että, vaikka raittiiden nuorten määrä on saattanut lisääntyä, humalaan saakka juominen satunnaisesti on yleistynyt



verrattuna jatkuvaan maltilliseen juomiseen. Tämä luo riskin äkillisille terveyshaitoille sekä kontrolloimattoman käyttäytymisen nopealle kasvulle.

Erityisesti valistus terveystiedon opetuksen yhteydessä on tärkeää, mutta on voitava puuttua myös aikuisten päihteidenkäytön esimerkkeihin

Seksuaalinen häirinnän kokemus on vähentynyt

Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan seksuaalisen häirinnän kokemuksen määrä on maltillisessa laskussa. Nuorisovaltuusto korostaa, että ehkäisevän päihdetyön suunnitelman jalkauttamista tulee tehdä laajassa yhteistyössä kuntien kaupunkisuunnittelun ja kunnallistekniikan yksiköiden, yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa, koska erityisesti taajama-alueilla nuoret kokevat usein turvattomuuden tunnetta sekä joutuvat seksuaalisen häirinnän uhriksi nimenomaan päihtyneiden henkilöiden toimesta.

Erityisesti ihmisten asenteisiin vaikuttamalla sekä tietoisuutta lisäämällä voidaan ehkäistä parhaiten seksuaalista häirintää koko hyvinvointialueella. Lisäksi poliisin kanssa tehtävän yhteistyön tulee korostua suunnitelmassa.

Huumeiden sekä muiden päihteiden saatavuus Pirkanmaalla on korkea

Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan huumeiden sekä muiden päihteiden saatavuus myös alaikäisille on korkea. Tulosten mukaan 55,7 % vastaajista (8.- ja 9.-luokkalaiset) koki, että omalla paikkakunnalla on helppo hankkia huumeita. Tähän on nuorisovaltuuston mielestä kiinnitettävä huomiota myös suunnitelman toimienpideosiossa. Lisäksi kyseinen indikaattori olisi nuorisovaltuuston mukaan hyvä ottaa mukaan indikaattoriluettelo.

Suunnitelmaosuus

Painopisteet

Suunnitelman painopisteet ovat hyvin ylätasoisia eikä niissä tuoda esiin konkreettisia esityksiä niiden saavuttamiseksi, mikä toisaalta on näiden suunnitelmien tarkoituskin, mutta nuorisovaltuusto olisi kaivannut konkreettisia avauksia siitä, miten aiomme päästä kyseiseen tavoitetilaan.

Asiakirjan tavoitteet ovat hyvin monitulkintaisia ja niiden pohjalta voidaan virkavalmistelussa ottaa monta erilaista suuntaa. Suunnitelman toimeenpanovaiheessa on kiinnitettävä huomiota erityisesti kuntien sivistystoimen kanssa siihen, miten jalkautamme tavoitteet sekä niille asetetut toimenpiteet oppilaitosten arkeen sekä mm. työllisyyspalveluiden siirtyessä kuntien vastuulle vuonna 2025.

Toimenpiteet

Hyvinvointialueen nuorisovaltuusto katsoo, että suunnitelman pohjalta on pystyttävä tehokkaasti kitkemään erityisesti sähkö tupakan käyttö eli ns. "vapettaminen", joka on ollut ongelma erityisesti perusasteen oppilaitoksissa. Terveys ja hyvinvoinnin laitos on useasti vedonnut sekä ottanut kantaa, että ongelmaan on puututtava sen vakavuuden vaatimalla tavalla.

Hyvinvointialueen on tehtävä aktiivista vaikuttamistyötä myös valtionhallinnon suuntaan, jotta lainsäädännöllisin toimin voidaan tukea sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä kunnissa että ehkäisevän päihdehuollon ja mielenterveyspalveluita hyvinvointialueilla.

Toimenpiteeksi olisi nuorisovaltuuston mielestä oleellista kirjata yhteistyörakenteiden luomista erityisesti uusien työllisyysalueiden kanssa vuoden 2025 alusta, mikä osuu myös tämän suunnitelman suunnitelmakaudelle. Pirkanmaalle on syntymässä kaksi eri työllisyysaluetta, joiden kanssa hyvinvointialueen on luotava parhaimmat toimintamallit, joilla voimme tukea osatyökykyisten sekä työkyvyttömien palaamista työelämään esimerkiksi päihderiippuvuudesta toipumisen tai mielenterveyden haasteiden selättämisen jälkeen.

Yhteenveto

Nuorisovaltuusto kiittää mahdollisuudesta lausua suunnitelmasta ja toivoo, että sen kommentit otetaan aidosti huomioon jatkovalmistelussa. Jatkovalmistelussa on myös huomioitava yhteistyön tiivistäminen sekä nykytilan lisäksi myös pidemmän aikavälin suunnittelu.

Lausunto on käsitelty ja hyväksytty nuorisovaltuuston kokouksessa 9.11.2023.

Nuorisovaltuuston puolesta,

Eetu Hukkanen

Pirkanmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuuston puheenjohtaja